

CONSIDERAȚII ASUPRA MORALULUI ARMATEI ȘI AL POPULAȚIEI ÎN CONTEXTUL „GREVEI REGALE” (AUGUST 1945 – IANUARIE 1946)

AURELIAN CHISTOL*

După instalarea forțată, cu sprijin sovietic, a guvernului dr. Petru Groza viața politică românească a devenit deosebit de tensionată. Noul Cabinet, total nereprezentativ, a început procesul de politizare și de „democratizare” al armatei, care urma să devină o copie în miniatură a Armatei Roșii. Cadrul organizatoric ce permite transformarea armatei române într-una „democratică” este asigurat de ordinul nr. 29 al ministrului Rășcanu prin care era creată „Direcția Superioară a Culturii, Educației și Propagandă” condusă de gen. Victor Precup, care la 2 octombrie, prin ordinul nr. 113 va deveni „Inspectoratul General al Armatei pentru Educație, Cultură și Propagandă”¹.

Această situație a determinat o scădere a moralului armatei române, obișnuită printr-o tradiție constituțională veche de aproape un secol să se țină deoparte de tumultoasa scenă politică.

Abuzurile și nereprezentativitatea guvernului român, i-au determinat pe anglo-americiani, cu ocazia Conferinței de la Potsdam (17 iulie - 2 august), să solicite reorganizarea imediată a guvernelor din România și Bulgaria, prin includerea reprezentanților tuturor forțelor politice².

În acest context, în 17 august, reprezentantul politic al SUA, Roy Melbourne a remis o notă diplomatică regelui, conform căreia guvernul american nu recunoaște guvernul Groza, motiv pentru care nu va relua relațiile diplomatice cu România. Secretarul particular al regelui, Mircea Ioanițiu îl informează pe Melbourne de intenția regelui de a demite guvernul, pe cale constituțională, pentru a se evita izbucnirea unor ciocniri³.

De aceea, pe 19 august, la ora 9⁰⁰, premierul Groza s-a prezentat în audiență la rege, care-l informează că va începe consultări individuale cu liderii partidelor pentru a discuta formarea unui nou guvern, care să nu se confrunte cu problemele interne actuale și care să fie recunoscut de către administrația americană. În replică, Groza a precizat că poziția guvernului este solidă, că beneficiază de sprijin sovietic și că

---

* Universitatea din Pitești

¹ Dinu C. Giurescu, *România în al doilea război mondial*, București, 1999, p. 269.

² M. Nedelea, *Istoria României în date: 1940 – 1995*, București, 1997, p. 51.

³ Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe și B. Marinescu, *Instaurarea totalitarismului comunist în România*, București, 1995, p. 92.

nerecunoașterea sa de către S. U. A. nu e importantă. În cadrul acestei audiențe, regele va cere premierului de 3 ori să demisioneze, dar acesta a refuzat categoric, fapt unic în istoria modernă a României și de o deosebită gravitate⁴.

În replică, începând din 21 august, regele va refuza să semneze decretele și legile propuse de guvernul Groza, rupând orice legătură oficială cu acesta și neparticipând la parada și la recepția oficială consacrată sărbătoririi zilei de 23 august⁵.

Guvernul se va întâlni pe 24 august într-o ședință specială consacrată situației politice nou-create prin greva regală, în cadrul căreia premierul își informează colegii de faptul că „guvernul U.R.S.S. se opune categoric demiterii guvernului Groza și a notificat acest lucru la Londra și Washington”⁶. Cu același prilej, Groza confirmă că armata „nu face politică”, felicitând-o pentru modul în care s-a desfășurat parada de 23 august. Scopul acestei declarații era acela de a se interzice orice influențe printre militari venite din partea opoziției, în special PNT și PNL, deși politizarea sa fusese demarată oficial de câteva luni⁷.

Foarte liniștiți, membrii guvernului își vor continua activitatea de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, fără să răspundă pentru activitatea lor decât în fața U.R.S.S. Acesta a fost probabil și motivul pentru care, în 4 septembrie, o delegație guvernamentală condusă de primul-ministru a plecat la Moscova, pentru a lua legătura cu guvernul sovietic și a discuta o serie de probleme cu acesta⁸.

Toate aceste evenimente politice nu vor rămâne fără urmări în privința stărilor de spirit ale armatei și populației. De aceea, modul în care s-au derulat acestea, ca și plecarea delegației române la Moscova în aceste momente au fost de natură să genereze o serie de comentarii în rândurile nu numai ale populației civile, dar și în cele ale ofițerilor armatei române.

Astfel, în seara zilei de 10 septembrie un grup de ofițeri de diferite arme ce se aflau în fața Palatului telefoanelor, discutau sensurile plecării delegației guvernamentale române la Moscova. Ei considerau că se încearcă obținerea sprijinului sovietic pentru a se menține la putere, dar și că doresc căutarea de cantonamente pentru a se refugia în U.R.S.S., în eventualitatea că guvernul nu se va mai putea menține la putere din cauza presiunii anglo-americanilor și a regelui. O altă idee exprimată de ofițeri, era cea conform căreia, „momentul prielnic pentru formarea unui nou guvern este acum, în lipsa din țară a delegației guvernamentale. În acest caz, Petru Groza și cu miniștrii plecați la Moscova vor rămâne exilați”⁹.

În aceeași ordine de idei, în ziua de 12 septembrie, la Spitalul Militar Regina Elisabeta, col. (r) Slăvescu discuta despre disensiunile dintre Coroană și guvern într-un cerc mai larg de ofițeri. Toți și-au manifestat încrederea în sprijinul anglo-american acordat Coroanei¹⁰.

⁴ Dinu C. Giurescu, *Impostibila încercare*, București, 1999, p. 16 – 17.

⁵ Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe și B. Marinescu, *op. cit.*, p. 93.

⁶ Apud I. Scurtu (coord.), *România. Viața politică în documente. 1945*, București, Arhivele Statului, p. 337.

⁷ Al. Dușu, *Între Wehrmacht și Armata Roșie*, București, 2000, p. 276.

⁸ I. Lăcustă, *41 de luni care au schimbat România (23 august 1944 – 30 decembrie 1947)*, București, 1999, p. 94.

⁹ Arhivele Militare Române (A.M.R.), fond M.St.M., Secția a II-a, Dosar 1427, f. 15-16.

¹⁰ *Ibidem*, f. 34.

De asemenea, în notele informative ale Secției a II-a a M. St. M se mai preciza că „în unele cercuri civile și militare din Capitală se discută că scopul delegației guvernamentale la Moscova ar fi fost, pe lângă cele arătate în comunicatul din ziare, încheierea unui tratat de alianță secret între România și U.R.S.S.”¹¹.

Vizita la Moscova s-a încheiat pe 13 septembrie, când delegația română s-a întors în București¹². Cu acest prilej, populația a putut constata că „manifestanții n-au strigat niciodată pe timpul parcursului „Trăiască Regele” și nici un portret al MS Regelui nu era purtat de manifestanți, care purtau numai portretele lui Lenin și Stalin”¹³.

În acest timp, la Londra se desfășurau lucrările Conferinței Miniștrilor de Externe (11 IX -2 X 1945),¹⁴ care au dat multe speranțe românilor. Astfel, în rândurile armatei „se așteaptă și se trăiește în atmosfera că guvernul va fi remaniat în curând în urma intervențiilor și discuțiilor ce se duc la Londra între cei 5 miniștri de externe”¹⁵. Din păcate, nici de această dată nu s-a reușit rezolvarea crizei politice de la București.

Nu doar militarii își exprimă atașamentul față de Coroană, ci și populația civilă, care a găsit modalități originale de a se manifesta. Spre exemplu, în 16 septembrie, „la deschiderea meciului de fotbal Steaua Roșie Belgrad cu reprezentativa orașului București s-a remarcat un mare entuziasm pentru Coroană. În timp ce muzica intona Imnul Național, publicul a manifestat frenetic pentru MS Regele. Nu a avut loc nici un incident”¹⁶. Mai îngrijorate erau autoritățile de faptul că grupările paramilitare din rezistență continuau să se manifeste, așa cum s-a întâmplat în Ardealul de N cu Organizația „Avram Iancu” ce a reușit să lanseze un manifest în care se arăta printre altele: „Militari, jandarmi, polițiști, dacă în voi bate inimă de români și vă iubiți Țara, Neamul și Regele, ridicați armele contra trădătorilor!”¹⁷.

În ciuda acestor manifestări de simpatie față de rege, guvernul și-a continuat nestingherit activitatea; chiar dacă nici la Londra nu se găsisse o soluție pentru România. Acest nou eșec a determinat în cercurile militare și civile multă îngrijorare. Se pare că „un ofițer care face gardă permanentă la Palatul Regal din Calea Victoriei și care nu a putut fi identificat, într-un cerc de ofițeri, a afirmat că în urma refuzului de a demisiona, situația Regelui e foarte confuză. Situația e cu atât mai dificilă, cu cât circulă insistent zvonul că dr. Petru Groza ar intenționa să-și însușească prerogativele regale. În aceste condiții, regele n-a exclus posibilitatea <<să abdice și să părăsească țara>>”¹⁸.

Pe fondul acestor tensiuni politice, situația armatei române s-a deteriorat, lucru constatat și de autorități: „disciplina trupei lasă foarte mult de dorit din cauza interpretării greșite a sensului democratizării armatei”¹⁹. Una din cele mai grele situații se semnalează în Dobrogea, unde: „zilnic se văd ostași în ținută nereglementară, ruptă,

¹¹ *Ibidem*, fila 29.

¹² M. Nedelea, *op. cit.*, p. 53.

¹³ A.M.R., fond M. St. M., Secția a II-a, Dosar 1427, fila 35 – 36.

¹⁴ Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe și B. Marinescu, *op. cit.*, p. 95.

¹⁵ A.M.R., fond M.St.M., Secția a II-a, Dosar 1427, fila 35.

¹⁶ *Ibidem*, filele 43 – 44.

¹⁷ *Ibidem*, f. 70 – 71.

¹⁸ A.M.R., fond M.St.M., Secția a II-a, Dosar 1426, fila 15.

¹⁹ *Ibidem*, fila 82.

descheiată și în atitudini neostășești. Nu salută și merg pe stradă în grupuri dezorganizate“, iar ofițerii și subofițerii evită a-și saluta superiorii²⁰.

Spre sfârșitul lunii octombrie, deși situația politică rămânea nerezolvată „un ofițer din Garda Palatului a afirmat că guvernul dr. Petru Groza va fi recunoscut, în curând, de către anglo-americani, bineînțeles în urma unei remanieri pe care trebuie s-o facă și înglobând elemente din PNȚ. A mai afirmat că a auzit discutându-se între persoane influente ce vin la Palat, că în curând se vor ține alegeri libere, la care vor participa toate partidele“²¹.

Pentru a constata adevărata stare de lucruri din România, președintele Truman a anunțat că-și va trimite un reprezentant să ne viziteze țara, în persoana lui Mark Ethridge. Atât structurile informative militare, cât și cele civile constată faptul că liberalii și țărăniștii pregătesc cu mare seriozitate întâlnirea cu reprezentantul american. Structurile militare, precizau în 23 octombrie că „în unele cercuri politice și printre militari circulă cu insistență zvonul că național-țărăniștii și liberalii (brătienescii) vor organiza mari manifestații, cu ocazia sosirii în București a observatorului american, pentru a arăta acestuia că poporul român simpatizează pe aceste partide politice“²².

Și Serviciul Special de Informații confirmă printr-o notă informativă din 3 noiembrie, faptul că liberalii și țărăniștii „au lucrat împreună la strângerea materialului informativ ce formează memoriul ce va fi prezentat d-lui Mark Ethridge“²³. De asemenea, SSI mai avertizează asupra faptului că liberalii vor organiza și o manifestație în ziua de 8 noiembrie cu scopul „de a arăta delegatului american popularitatea de care se bucură Partidul Liberal, în masele largi ale poporului“²⁴.

Autoritățile au organizat în întreaga țară manifestații în cinstea zilei de 7 noiembrie, fără a avea loc incidente majore. La București, mitingurile s-au desfășurat în 3 puncte: Piața Victoriei, Piața Națiunilor și Piața Universității. La manifestări au luat parte alături de reprezentanți sovietici, membrii guvernului, reprezentanți ai partidelor guvernamentale și ai sindicatelor controlate de comuniști²⁵.

A 2-a zi, era sărbătoarea Sf. Mihail și Gavril. În ciuda eforturilor guvernanților de a împiedica mitingul de solidaritate cu regele, acest lucru s-a dovedit imposibil și datorită ingeniozității celor ce pregăteau manifestația: astfel, încă din seara de 7 noiembrie numeroși cetățeni au fost sunați la telefon spunându-li-se: „Dacă ești român, mâine la 10 să fii în Piața Palatului“²⁶.

Evenimentele din 8 noiembrie sunt astăzi bine cunoscute și ele evidențiază duritatea cu care noul regim reprimă orice mișcare opoziționistă. Toată vina asupra celor întâmplate acolo a fost aruncată în spatele PNȚ și PNL, printr-un comunicat oficial al Ministerului de Interne din 10 noiembrie²⁷.

Această înfrângere a forțelor democratice românești a încurajat apariția a o serie de manifestații extremiste ale unor reprezentanți ai minorității maghiare. Un astfel

²⁰ *Ibidem*, fila 111 – 112.

²¹ *Ibidem*, fila 138.

²² *Ibidem*, fila 126.

²³ I. Scurtu, *op. cit.*, p. 383.

²⁴ *Ibidem*, p. 388.

²⁵ Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe și B. Marinescu, *op. cit.*, p. 100.

²⁶ I. Scurtu, *op. cit.*, p. 405.

²⁷ Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe și B. Marinescu, *op. cit.*, p. 101.

de caz a avut loc în 25 noiembrie, atunci când elevii secției maghiare de la Liceul „M. Eminescu” din Satu Mare au batjocorit tablourile MS Regelui și a MS Regina Mamă Elena, fiind străpunse în dreptul frunții, nasului și a pieptului. De asemenea, au rupt tricolorul românesc care împodobește tablourile, punând în locul lui tricolorul maghiar²⁸.

Astfel de manifestări au contribuit la demoralizarea populației românești din zonă în condițiile în care la Cluj circula deja zvonul printre maghiari că „Ardealul ar fi dat ungurilor de către anglo-americani”, și se mai spune că la viitoarea pace „se va înființa un Ardeal independent sau o parte din Ardeal va fi cedată Ungariei, cu condiția ca toți ungurii să fie transferați acolo”²⁹.

Din punct de vedere politic, luna decembrie debutează cu Conferința Generală a P.S.D. în cadrul căreia se adoptă rezoluția conform căreia partidul va merge singur în alegeri, ceea ce determină cercurile politice din jurul PNL și al PNT să comenteze cu multă satisfacție această intenție a P.S.D.³⁰

În această perioadă continuă să circule o mulțime de zvonuri, inclusiv acela conform căruia PNT-ul va dispărea, motiv pentru care ofițerii din rezervă din Asociația „Regele Mihai I” sunt dispuși să adere la Frontul Național Democrat al Luptătorilor din Războaie de sub președenția gen (r) Popescu-Corbu și că asociația va lua parte la viitoarele alegeri.

Și în această lună, populația din Ardealul de N continuă să fie demoralizată și indignată de faptul că se „continuă vechea administrație ungurească. Populația maghiară din Ardealul de N nu respectă întru nimic administrația românească. Se păstrează încă titulatura și ștampilele ungurești la diferite instituții publice. Prin atitudinea ce o adoptă, ungurii provoacă populația românească, atingând sentimentele naționale ale acesteia și dând naștere la incidente regretabile”³¹. În aceste condiții, în care nici măcar economia nu dădea semne de revigorare pare firesc faptul că în continuare „starea de spirit a ofițerilor, subofițerilor, maiștrilor militari și funcționarilor civili ai armatei se menține la nivel scăzut”. De aceea, „pentru a face față nevoilor zilnice foarte mulți ofițeri și subofițeri se dedau la diferite expediente, vânzându-și chiar obiecte și bunuri personale”³².

Starea grea materială nu afecta doar armata, ci și întreaga populație românească. Din cauza exasperării, oamenii încearcă să ceară socoteală guvernului, așa cum s-a întâmplat pe 2 decembrie la Giurgiu unde au fost găsite lipite afișe cu lozinci care proferau insulte la adresa guvernului³³.

În aceste momente în care guvernul beneficia de un foarte mic sprijin popular autentic, vizitase țara noastră ca și pe Bulgaria, reprezentantul președintelui american Mark Ethridge (19-30 noiembrie). Acesta s-a întors la Washington, unde pe 7 decembrie prezintă un raport în care face și comparații între România și Bulgaria. El precizează printre altele că „la o mai îndeaproape examinare, totuși Frontul Patriei în Bulgaria și F.N.D. în România se dezvăluie nu ca guverne de coaliție în adevăratul

²⁸ A.M.R., fond. M.St.M., Secția a II-a Informații, Dosar 1425, f. 64.

²⁹ *Ibidem*, f. 67.

³⁰ *Ibidem*, fila 2.

³¹ *Ibidem*, fila 3.

³² *Ibidem*, fila 4.

³³ *Ibidem*, fila 7.

înțeles al cuvântului, ci ca regimuri dominate în mare măsură de partidul comunist, deși acesta este minoritar în ambele țări³⁴.

Lipsa de încredere a românilor în guvernanți și în instituții este demonstrată de un fapt deosebit de grav cu care se confruntă posturile de jandarmi ce „întâmpină mari greutăți la predarea ordinelor de concentrare ostașilor aflați la vatră, întrucât aceștia nu vor să răspundă la aceste ordine, majoritatea ascunzându-se în diferite locuri atunci când, jandarmul se prezintă la locuințele acestora pentru înmânarea ordinelor și pentru a fi trimiși la unitățile respective³⁵.

La toată această situație grea țării se mai adaugă și împovărtoarea ocupație sovietică, ce a declanșat izbucnirea a numeroase incidente între cetățeni români și ostași sovietici. Din păcate, statul român în loc să-și protejeze cetățenii ia măsuri tot împotriva lor. În incidente nu sunt implicați numai civili și ofițeri de armată, ci și de poliție. Un astfel de caz s-a întâmplat la Inspectoratul General de Poliție al Moldovei de N din Iași, unde căpitanul Ionescu din Cercul Teritorial Baia s-a manifestat ca un element contra bunelor relații cu U.R.S.S. „Acesta, în lipsa sublocotenentului pandur Dăscălescu de la același cerc, a rupt steagul sovietic atârnat pe perete³⁶. Adesea, între români și sovietici se iscă scandaluri și bătăi, așa cum se întâmplă în Berăria de pe Calea Griviței, situată la nr. 156, în apropierea unui Comandament Militar Sovietic. Aceasta e frecventată atât de ostași români, cât și sovietici, motiv pentru care conflictele au o frecvență îngrijorătoare³⁷.

Autoritățile apreciază ca fiind total necorespunzătoare din punct de vedere al relațiilor româno-sovietice și situația de la Școala Superioară de Război, unde, conform unei note informative din 10 decembrie, „se cultivă în cel mai înalt grad spiritul reacționar, anticolaborarea cu U.R.S.S., precum și tendințele contra actualului regim. Marea majoritate a ofițerilor bravează în a-și expune fâțiș ideile încadrate în spiritul menționat. Prin Corpul Didactic se găsesc ofițeri cărora li s-a cerut îndepărtarea din armată, dar care, din motive necunoscute, continuă să învenineze de la catedră spiritul ofițerilor elevi³⁸.

Uneori, ca replică la ocupația sovietică se acționează și mai tranșant, așa cum s-a întâmplat în noaptea de 9/10 decembrie, când „partea superioară a troiței eroilor sovietici din centrul orașului Tg. Secuiesc a fost dinamitată și aruncată în aer³⁹.

Criza politică de la București nu-i preocupa doar pe români, ci, mai ales, pe sovietici care doreau să le impună anglo-americanilor recunoașterea guvernului Groza, chiar dacă aceștia cunoșteau situația reală din țara noastră, grație raportului întocmit de Mark Ethridge. De altfel, la Clubul Avocaților din Cotroceni se discuta deja că raportul „asupra situației din România a fost atât de nefavorabil actualului guvern, încât nici nu s-a dat publicității⁴⁰. De asemenea, mai observau avocații că „pe timpul vizitei sale, dl. Ethridge a vorbit mai mult cu domnii Maniu, Brătianu și Gh. Tătărescu și că a dat prea puțină atenție coaliției de stânga. La despărțire, dl. Ethridge s-ar fi exprimat față de dl.

³⁴ Apud Dinu C. Giurescu, *op. cit.*, p. 70 – 71.

³⁵ A.M.R., fond M.St.M., Secția a II-a, Dosar 1425, fila 12.

³⁶ *Ibidem*, f. 30.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Ibidem*, fila 38.

³⁹ *Ibidem*, fila 41.

Maniu: „<<Opoziția din România a câștigat 100%>>”⁴⁰. Cu toate acestea, americanii se vor dovedi mult mai toleranți față de sovietici cu prilejul Conferinței Consiliului Miniștrilor de Externe de la Moscova, ale cărei lucrări s-au desfășurat în perioada 16 – 26 decembrie 1945⁴¹.

Această toleranță americană fusese intuită de liderii opoziției, chiar înainte de începerea conferinței, lucru evidențiat de o notă informativă din 14 decembrie: „În cercurile PNT și PNL, există depresiunea morală că după informațiile din sursă anglo-americană, deținute de membrii acestor partide, guvernul P. Groza va fi recunoscut cu prilejul Conferinței de la Moscova. Ca efect al acestei recunoașteri, în România va urma o politică de destindere și se va încerca lărgirea bazelor de concentrare democratică. Cercurile sus-numite, sunt deprimite pentru motivul că cel puțin 2 ani vor guverna în România guverne de stânga, în special de nuanță comunistă”⁴². În schimb, în cercurile PNL - Gh. Tătărescu domnea un optimism moderat privind soluția ce se va adopta la Moscova. Aici „se speră că formula viitoare va aduce o lărgire a bazelor de colaborare politică. În partid se discută despre preluarea de către Gh. Tătărescu a funcției de președinte al Consiliului de Miniștri, iar din guvernul remaniat să facă parte domnii, dr. N. Lupu și M. Ghelmegeanu. Operațiunea de remaniere s-ar produce până la sfârșitul anului”⁴³.

Zvonurile privind recunoașterea guvernului au constituit un nou prilej pentru ca românii să-și manifeste neîncrederea în cabinet. Un astfel de caz s-a petrecut pe 16 decembrie la Rm. Vâlcea, unde „s-au afișat pe case și grajduri manifeste: <<Vrem guvern Maniu-Brătianu>>, <<Trăiască Marea Britanie>>, <<Jos Groza și guvernul>>, <<Jos Partidul Comunist>>, <<Moarte Anei Pauker>>, <<Jos F.N.D.>>”⁴⁴.

Întrucât populația nu era informată în legătură cu activitatea regelui, au început să apară o serie de zvonuri și privind situația sa. Spre exemplu, în Ardealul de N „unii spun că ar fi sechestrat în palatul său în vederea transformărilor pe care guvernul le pregătește. În cercurile intelectuale se spune că guvernul sub influență străină, ar lucra la un plan pentru detronarea regelui și proclamarea republicii”⁴⁵.

Îngrijorările românilor privind recunoașterea guvernului de către Conferința de la Moscova vor fi confirmate. Singura modificare în structura guvernamentală era dată de obligativitatea cooptării în guvern a câte unui reprezentant al PNT și PNL, alții decât Dinu Brătianu, Iuliu Maniu sau dr. N. Lupu, ceea ce nu schimba cu nimic situația⁴⁶.

În ceea ce-l privește pe rege, acesta a aflat de la Radio Moscova (emisiunea în limba română), că o comisie cu reprezentanți ai S.U.A., Marii Britanii și U.R.S.S. va sosi la București pentru a-l sfătui în problema recunoașterii guvernului. Deși se bucura că „greva” sa va lua sfârșit, Mihai I era îngrijorat de misiunea comisiei și, mai ales de faptul că, Vășinski va fi reprezentantul U.R.S.S. Regele se va duce pe 30 decembrie la

⁴⁰ *Ibidem*, f. 57 – 58.

⁴¹ M. Nedelca, *op. cit.*, p. 55.

⁴² A.M.R., fond M.St.M., Secția a II-a, Dosar 1425, filele 43 – 44.

⁴³ *Ibidem*, fila 49.

⁴⁴ *Ibidem*, fila 54.

⁴⁵ *Ibidem*, fila 67.

⁴⁶ Ș. Rădulescu-Zoner, D. Bușe și B. Marinescu, *op. cit.*, p. 104.

București, iar a 2-a zi au sosit delegații U.R.S.S. (Vâșinski); Marii Britanii (Sir Archibald Clark-Kerr) și S.U.A. (Averell Harriman)⁴⁷.

În Mesajul radiodifuzat de Anul Nou, suveranul încearcă să insuflă oamenilor mai mult optimism, precizând că poporul român nu ar trebui să se neliniștească, în condițiile în care a știut să se alăture popoarelor care au câștigat războiul și cu ajutorul său deloc neglijabil „Noul an se deschide sub semnul păcii și al nădejdilor de mai bine, la care omenirea are dreptul în urma victoriei Națiunilor Unite asupra forțelor asupririi, intoleranței și agresiunii. Să înălțăm primul gând către Dumnezeu Atotputernicul, care a învrednicit și poporul nostru ca după drumul deschis la 23 august 1944 să-și poată aduce cu hotărâre și curaj, în limitele mijloacelor noastre, partea de contribuție la această victorie”⁴⁸.

Se pare că acest mesaj „a produs o adâncă impresie în masa populației românești. Reluarea raporturilor de colaborare între rege și guvern e privită cu mare încredere de către toți ofițerii armatei, așteptându-se în acest fel satisfacerea tuturor chestiunilor ce stagnau până în prezent”⁴⁹.

Negocierile dintre membrii Comisiei și factorii politici români au durat câteva zile, întrucât soluția propusă la Moscova nu putea mulțumi opoziția, care ar fi avut o prezență pur decorativă în guvern. Din păcate, soluția era definitivă și acceptată de anglo-americani. În 2 ianuarie, cu ocazia unei întâlniri Harriman-Maniu, americanul i-a declarat românului următoarele: „Nu vă faceți prea mari iluzii; noi am făcut tot ce se putea face la Conferința de la Moscova. Mai mult nu s-a putut face. Anglia și America vor recunoaște guvernul Groza. De altfel, pentru multă vreme nu vom mai putea analiza situația României, Națiunile Unite având de rezolvat probleme mult mai importante”⁵⁰. Aceste discuții erau urmărite cu mare interes în țară, întrucât „soluționarea crizei politice este așteptată cu mare nerăbdare de către toate cercurile civile și militare”⁵¹.

Criza se va încheia în mod oficial pe 7 ianuarie, când au fost numiți prin decret regal în guvernul Groza, ca miniștri fără portofoliu: Mihail Romniceanu (P.N.L.) și Emil Hațieganu (P.N.Ț.)⁵².

Încheierea „grevei regale” a mai destins oarecum atmosfera politică în România, apreciindu-se printr-o notă informativă din 8 ianuarie că populația „așteaptă ca din această concordie națională să rezulte pentru țară o îndreptare a situației economice și politice”⁵³.

În ciuda detensionării parțiale a vieții politice, continuă să existe printre români un mare număr de sceptici purtători ai unor zvonuri ce se vor dovedi mai mult sau mai puțin adevărate. În această perioadă „atât în lumea militară, cât și în cea civilă circulă cu intensitate versiunea că se vor face noi deblocări în armată. Se afirmă că vor fi deblocați aproximativ 8000 de ofițeri și subofițeri, inclusiv invalizi ce mai prestează

⁴⁷ A. Gould Lee, *Coroana contra seceră și ciocanul*, București, 1998, p. 217.

⁴⁸ Apud I. Lăcustă, *op. cit.*, p. 123.

⁴⁹ A.M.R., fond M.St.M., Secția a II-a, Dosar 1642, fila 2.

⁵⁰ I. Scurtu (coord.), *România. Viața politică în documente. 1946*, București, Arhivele Statului, 1996, p. 62.

⁵¹ A.M.R., fond M.St.M., Secția a II-a, Dosar 1642, fila 10.

⁵² M. Nedelea, *op. cit.*, p. 59.

⁵³ A.M.R., fond M.St.M., Secția a II-a, Dosar 1642, f. 16.

serviciul activ⁵⁴. Alături de acestea, umblă și zvonuri de-a dreptul alarmiste, conform cărora, în primăvară România va fi implicată într-un nou război între sovietici și anglo-americi⁵⁵. Persistența acestor zvonuri, demonstrează continuarea existenței unei stări de demoralizare a populației românești, care, în ciuda promisiunilor guvernanților continuă să privească spre viitor cu îngrijorare.

Etapa „grevei regale” reprezintă unul dintre cele mai tensionate momente politice din istoria României moderne. Prin „greva” sa, regele Mihai I a încercat să tragă un semnal de alarmă în privința comunizării forțate a țării. Din păcate, acțiunea suveranului s-a încheiat cu un eșec, în ciuda aparentului său succes. Constrânși de înțelegeri mai vechi, anglo-americanii au cedat în fața dorințelor sovietice și pentru a nu se compromite total în fața românilor care-și puneau mari speranțe în ei, au creat iluzia unei îndreptări a situației politice a României, printr-o falsă remaniere guvernamentală, care nu schimba practic nimic. De altfel, atât în timpul „grevei regale”, cât și după aceea, procesul de sovietizare a României va continua într-un ritm alert, până în anii '60, când datorită noului context internațional creat prin moartea lui Stalin se va trece la un timid proces de destalinizare a țării.

---

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ *Ibidem*, fila 26.